

Konstitutionsutskottets yttrande

1981/82:10 y

över proposition 1981/82:100 bilaga 11 punkt E 4 Inköp av fastigheter m. m.

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 11 mars 1982 beslutat inhämta konstitutionsutskottets yttrande över proposition 1981/82:100 bilaga 11 punkt E 4 Inköp av fastigheter m. m. i vad avser moment 2. I propositionen i denna del föreslås riksdagen besluta — med ändring av tidigare lämnade bemyndiganden — att regeringen utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall skall besluta om försäljning eller byte av staten eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom.

Hittills gällande bemyndiganden i fråga om försäljning m. m. av statens fasta egendom innebär bl. a. att regeringen utan värdemässig begränsning får besluta om försäljning av mark till kommun för samhällsbyggnadsändamål. Enligt det senast givna bemyndigandet (prop. 1975/76:25, FiU 1975/76:13, rskr 1975/76:92) får regeringen i varje särskilt fall besluta om försäljning eller byte av staten eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom om taxeringsvärdet eller, om taxeringsvärde inte är åsatt, egendomens saluvärde uppgår till högst 2 milj. kr. Regeringen har vidare medgivits att delegera sin beslutanderätt till förvaltningsmyndighet. Som skäl för förslaget anförs bl. a. att värdeutvecklingen inom fastighetsområdet lett till att värdegränsen enligt gällande bemyndigande får anses alltför låg och leder till att riksdagens medverkan krävs i en omfattning som inte kan anses vara motiverad. Vidare har statsmakterna vid föregående riksmöte beslutat (prop. 1980/81:158, CU 1980/81:35, rskr 1980/81:361) om avveckling av statens bestånd av bostadsfastigheter för permanent bruk. I de fall där taxerings- eller saluvärdet överstiger gränserna för gällande bemyndigande blir det, trots riksdagens beslut om avveckling, nödvändigt att underställa riksdagen ett antal frågor om försäljning av sådana fastigheter.

De försäljningar som har skett med stöd av givna bemyndiganden redovisas till riksdagen genom budgetdepartementets försorg. Enligt propositionen fyller en sådan redovisning inte längre någon funktion mot bakgrund av ett generellt försäljningsbemyndigande. Avlämnandet av dessa årliga redogörelser bör därför enligt propositionen upphöra.

Utskottet får för sin del anföra följande.

Enligt 1809 års regeringsform (77 §) fordrades riksdagens samtycke för försäljning eller annan avhändelse av statens fasta egendom. Nu gällande regeringsform (RF) innehåller i 9 kap. 8 § en regel enligt vilken statens

medel och dess övriga tillgångar står till regeringens disposition. Ordet disposition innefattar både förvaltningsåtgärder — rättsliga och faktiska — och förfogandeåtgärder såsom avhändelse och pantsättning. Undantag har dock gjorts för tillgångar som är avsedda för riksdagen eller dess myndigheter eller som i lag har avsatts till särskild förvaltning. Bemyndiganden som gjorts före ikraftträdandet av RF blir enligt övergångsbestämmelserna gällande till dess riksdagen bestämmer annorlunda.

Av 9 kap. 9 § RF framgår att riksdagen i den omfattning som behövs skall fastställa grunder för förvaltningen av statens egendom och förfogandet över den. Riksdagen kan därvid föreskriva att åtgärd av annat slag ej får vidtas utan riksdagens tillstånd.

Mot bakgrund av numera gällande bestämmelser i RF får tidigare bemyndiganden ses som inskränkningar i regeringens dispositionsrätt beträffande statens fasta egendom. Dessa inskränkningar är förutom värdegränser vissa riktlinjer som anger vad regeringen har att iakttä vid försäljning av fast egendom.

En ändring i enlighet med förslaget skulle innebära att av nuvarande reglering skulle komma att kvarstå de riktlinjer som knutits till bemyndigandena. Dessa riktlinjer har dock lagts fast mot bakgrund av att det för regeringens möjlighet att avyttra statens fasta egendom gällt beloppsmässiga begränsningar. Ett slopande av nu gällande värdegränser innebär i förhållande till gällande ordning en betydande utvidgning av regeringens dispositionsrätt beträffande statens fasta egendom. Det är med hänsyn härtill oklart i vilken omfattning gällande riktlinjer är tillräckliga för att ange ramarna för regeringens förfogande över den fasta egendomen. Enligt utskottets mening bör inom regeringskansliet göras en översyn av gällande bemyndiganden och riktlinjer. Resultatet av en sådan översyn bör kunna leda till att de riktlinjer som skall gälla för regeringens förfogande över fast egendom anpassas till de krav som bör ställas på sådana riktlinjer med hänsyn till bestämmelserna i nu gällande regeringsform.

Utskottet anser att värdegränserna inte bör slopas förrän frågan om grunderna för förfogandet över statens fasta egendom har närmare setts över. I avvaktan på resultatet av en sådan översyn kan nuvarande värdegränser höjas. I motsats till vad som sägs i propositionen rörande redovisningen till riksdagen av regeringens fastighetsförsäljningar vill utskottet vidare framhålla att en fortsatt redovisning måste anses vara av betydelse för riksdagens bedömning av hithörande frågor.

Stockholm den 30 mars 1982

På konstitutionsutskottets vägnar

BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Jan Prytz (m) och Anita Modin (s).

